

2026-04-14

Finansdepartementet

Slutbetänkandet Fondandelsbolag – för en mer konkurrenskraftig fondmarknad (SOU 2025:117)

En reglering av associationsrättsliga fonder

Utredningen gör bedömningen att ett särskilt regelverk för associationsrättsliga fonder bör införas i svensk rätt för att stärka svensk fondmarknads konkurrenskraft i förhållande till andra rättsordningar (avsnitt 4.1).

Några av de viktigaste förslagen är följande. Svenska associationsrättsliga fonder ska benämnas fondandelsbolag, vilka delas in i investeringsbolag (UCITS-fonder) och AIF-bolag (avsnitt 4.3.1). Ett fondandelsbolag ska ha extern förvaltning (avsnitt 4.4.5) och, med undantag för AIF-bolag som förvaltas av en registrerad AIF-förvaltare, ett förvaringsinstitut (avsnitt 4.4.6). Fler än hälften av styrelseledamöterna ska vara oberoende i förhållande till förvaltaren (avsnitt 4.4.4). Styrelsen ska ha det övergripande ansvaret för bolagets angelägenheter, besluta om förvaltaren och fortlöpande följa upp förvaltarens arbete och bolagets verksamhet. Förvaltaren ska svara för bolagets förvaltning, företräda bolaget och teckna dess firma (avsnitt 4.4.7). Ett fondandelsbolag ska kunna försättas i konkurs och tillgångarna i ett fondandelsbolag ska kunna utmätas (avsnitt 4.13). En viss ordning föreslås för avveckling av fondandelsbolag (avsnitt 4.15). Ett AIF-bolag ska kunna bildas i form av en specialfond (avsnitt 4.17). Ett investeringsbolag eller en associationsrättslig specialfond ska kunna bestå av flera delfonder (avsnitt 4.16).

Svenska Bankföreningen är positiv till förslaget att införa en reglering för svenska associationsrättsliga fonder. Bankföreningen uppfattar att det finns ett intresse av att kunna bilda associationsrättsliga fonder i Sverige. Associationsrättsliga fonder kan generellt anses vara förknippade med ett visst utökat skydd för bolagets andelsägare och motparter. De är även välkända företeelser i ett internationellt perspektiv. Att det skapas en möjlighet att bilda associationsrättsliga fonder som är jämförbara med liknande fondstrukturer i större fondjurisdiktioner såsom Luxemburg bedöms av medlemmarna kunna stärka konkurrenskraften hos den svenska fondmarknaden.

Frågor som rör fondbolag, inklusive fondbolag i bankkoncerner, hanteras primärt inom Fondbolagens förening. Bankföreningen avstår ifrån att närmare yttra sig över merparten av förslagen i slutbetänkandet. Nedan lämnas kommentarer om bland annat förslagets inriktning i några valda delar, om avveckling av såväl associationsrättsliga som kontraktsrättsliga fonder, om ansvaret för banker i egenskap av förvaringsinstitut samt om vissa aspekter rörande beskattning.

Övergripande om förslagets inriktning

Frågor om att inrätta en reglering för associationsrättsliga fonder har utretts tidigare (SOU 2016:45). Bankföreningen uppfattar att det nu framlagda förslaget, med eventuella justeringar under beredningen, bör kunna läggas till grund för att gå vidare med ett lagförslag om svenska associationsrättsliga fonder, inte minst då det nu även lämnats nödvändiga skatteförslag.

Bankföreningen välkomnar inriktningen i huvuddelen av de förslag som lagts fram. Det gäller bland annat att det ska finnas en extern förvaltare som ansvarar för de uppgifter som tillkommer förvaltaren enligt fondbolagstiftningen. En tydlighet i detta avseende kan minska risken för att bankerna i egenskap av förvaringsinstitut får oklara eller motstridiga instruktioner. Samtidigt är det lämpligt att det, såsom föreslås, finns en styrelse för bolaget och att styrelsen har ett visst oberoende och det övergripande ansvaret för bolagets angelägenheter. Styrelsen bör ha mandat att ytterst kunna vidta åtgärder för att skydda andelsägarnas intressen såsom att fatta beslut rörande förvaltaren. Det skulle inge betänkligheter i fråga om ansvarsfördelningen, och sannolikt till tveksamhet vid internationella jämförelser, om styrelsen i fondandelsbolag inte skulle ha associationsrättsliga befogenheter att vidta sådana åtgärder.

Bankföreningen välkomnar att förslaget omfattar specialfonder och att delfonder ska kunna användas i både investeringsbolag och associationsrättsliga specialfonder. Delfonder uppfattas kunna bidra till en kostnadseffektiv förvaltning. Även förslagets inriktning i de insolvensrättsliga delarna välkomnas.

Avveckling av associationsrättsliga fonder

Bankföreningen är positiv till att det föreslås en annan ordning gällande avveckling än den som gäller för svenska kontraktsrättsliga fonder. Förvaringsinstitut bör inte hantera avveckling av fonder eller förvaltning i samband med avveckling såsom är fallet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder (LVF). En ordning där förvaringsinstitut har ansvaret för avvecklingen medför ökade kostnader som ytterst riskerar att belasta andelsägarna. Som utredningen konstaterar avviker en sådan ordning från hur det ser ut i andra europeiska fondjurisdiktioner. Den medför även ett försämrat investerarskydd genom en sammanblandning av funktioner mellan förvaltaren och förvaringsinstitutet. En sådan särordning kan ifrågasättas med hänsyn till regleringen i EU:s fonddirektiv och till ambitionerna att ytterligare integrera EU:s

kapitalmarknader (se mer i den framställning som Svenska Bankföreningen lämnar samma dag). Bankföreningen välkomnar således att förvaringsinstitutet inte ska utses som likvidator av fondandelsbolag.

I enlighet med vad som föreslås är det lämpligt att fondförvaltaren normalt ska kunna utses till likvidator såvida det inte handlar om tvångslikvidation. Att förvaltaren ansvarar för fonden fram till dess avveckling bidrar till kostnadseffektivitet och ger incitament till god riskkontroll.

Avveckling av kontraktsrättsliga fonder

Utredningen lyfter i slutbetänkandet (s. 676 ff.) att det finns behov av att ändra vissa bestämmelser i LVF om att förvaringsinstitut i vissa fall ska överta förvaltningen av en värdepappersfond, närmare bestämt vid avveckling av en fond. Bankföreningen anser att det är angeläget att ändra dagens ordning, som bedöms innebära nackdelar för andelsägarna samt strida mot EU-rätten. Bankföreningen lämnar samtidigt med detta remissyttrande en framställning om en lagändring.

Förvaringsinstitutets roll och andra kontrollfunktioner

Hur förvaringsinstitutets kontrollfunktion beskrivs

Banker har som förvaringsinstitut för fonder en kontrollerande funktion som regleras i EU-lagstiftning om förvaringsinstitutets uppgifter. När förvaringsinstitutets uppgifter tidigare behandlats i svenska lagstiftningsärenden har uppgifterna och ansvaret inte alltid beskrivits på ett väl genomtänkt sätt. Det är olyckligt och föranleder rättslig osäkerhet för berörda parter. Det är angeläget att lagstiftaren i samband med införandet av ny reglering inte bidrar till mer rättslig osäkerhet utan beskriver ansvaret på ett sätt som befäster ett EU-harmoniserat synsätt på förvaringsinstitutets uppgifter. Det är inte minst av stor vikt med hänsyn till ambitionerna i det lagstiftningspaket om marknadsintegration och tillsyn som nyligen presenterats av kommissionen, som en del av EU:s spar- och investeringsunion.

Utgångspunkten för beskrivningarna av förvaringsinstitutets kontrollerande funktion bör vara att förvaringsinstitutets uppgifter detaljregleras i kommissionens delegerade förordning (EU) 2016/438 om komplettering av UCITS-direktivet vad gäller krav avseende förvaringsinstitut (den delegerade förordningen). Denna direktverkande förordningsreglering preciserar de allmänt hållna bestämmelserna om förvaringsinstitutets uppgifter i UCITS-direktivet respektive LVF.

Några exempel på förtydliganden som behövs:

- Det beskrivs i bakgrundstexten att förvaringsinstitut har att utöva viss kontroll över förvaltningsbolagets respektive investeringsbolagets agerande (s. 316). Det bör förtydligas att det handlar om viss kontroll enligt den delegerade förordningen.

- I skältexten (s. 424) beskrivs att förvaringsinstitutens *närmare* uppgifter regleras i LVF och i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder (LAIF). Dessa lagar innehåller vissa allmänt hållna bestämmelser. Bestämmelserna kan ge upphov till en felaktig bild av uppgifterna om man inte samtidigt beaktar regleringen av förvaringsinstitutens uppgifter i den delegerade förordningen. Rätteligen bör det anges att förvaringsinstitutens närmare uppgifter regleras i den delegerade förordningen.
- I författningskommentaren till 3 kap. 4 § LVF finns en beskrivning av förvaringsinstitutens uppgifter som ger upphov till frågor (s. 1085). Den delegerade förordningen nämns som ett exempel på en annan författning gentemot vilken förvaringsinstitutet ska genomföra kontroller. Det bör i stället anges att den delegerade förordningen innehåller bestämmelser om de kontroller som förvaringsinstitutet ska utföra. Vidare bör det förtydligas att förvaringsinstitutet inte ska utföra kontroller avseende den associationsrättsliga regleringen i den nya fondandelsbolagslagen. Det sistnämnda skulle innebära avsevärda svårigheter för förvaringsinstitutet och en omfattande "gold plating" i förhållande till EU-regleringen av förvaringsinstitutens uppgifter. Detta kan inte accepteras och förefaller inte heller vara avsikten.

Revisorns roll

Beträffande ansvaret för kontroller bör funktionen hos fondandelsbolagets revisor för tydlighetens skull beskrivas mer utförligt när förslagen behandlas, bland annat när styrelsens tillsyn och kontroll över förvaltaren behandlas som en ytterligare kontrollfunktion, utöver den funktion som förvaringsinstitutet samt Finansinspektionen har (s. 434). Detta kan uttryckas mer nyanserat och på ett sätt som mer rättvisande beskriver de uppgifter som tillkommer styrelsen, revisorn, förvaringsinstitutet respektive Finansinspektionen. I sammanhanget kan även kontrollen genom den externa revisorn hos fondbolaget beskrivas.

Fusion och delning

Utredningen föreslår gällande fusion och delning att berörda förvaringsinstitut i ett utlåtande ska bekräfta att uppgifterna i fusionsplanen respektive delningsplanen är förenliga med bland annat de berörda bolagsordningarna (15 kap. 6 § och 16 kap. 6 § i den nya fondandelsbolagslagen). För värdepappersfonder ska kontrollerna göras i förhållande till fondbestämmelserna. Fondbestämmelserna motsvaras för fondandelsbolag av bilagan till bolagsordningen. Det bör förtydligas att förvaringsinstitutet inte ska utföra kontroller avseende associationsrättsliga bestämmelser i bolagsordningarna. Lämpligen bör utlåtandet enligt aktuella bestämmelser avse bilagorna till bolagsordningarna.

Beskattning av fondandelsbolag (avsnitt 5)

Utredningen föreslår att investeringsbolag och associationsrättsliga specialfonder ska beskattas på samma sätt som värdepappersfonder. AIF-bolag ska enligt förslaget beskattas på huvudsak samma sätt som aktiebolag. Det sistnämnda ska gälla även för europeiska långsiktiga investeringsfonder (Eltif eller Eltif-fonder). För Eltifs som marknadsförs öppet till allmänheten föreslås dock vissa skattelättnader i fråga om avkastning på noterade aktier eller på andelar i värdepappersfonder, investeringsbolag och specialfonder.

Bankföreningen uppfattar att de nu framlagda förslagen till beskattning av fondandelsbolag innebär att det inte längre finns skatterättsliga hänsyn som medför hinder mot att gå vidare med en reglering av associationsrättsliga fonder i svensk rätt, vilket välkomnas. Föreningen tillstyrker förslaget att investeringsbolag och associationsrättsliga specialfonder ska beskattas på samma sätt som värdepappersfonder. Gällande AIF-bolag, inklusive Eltifs, är det angeläget att noga överväga vilka hänsyn som bör tas i fråga om konkurrensen gentemot andra fondjurisdiktioner. Det kan exempelvis finnas skäl att överväga utökade möjligheter till schablonbeskattning av sådan fondverksamhet. Eventuella överväganden i fråga om gynnsam skattemässig behandling av ränteinkomster behöver dock även ta hänsyn till intresset av skatteneutralitet i förhållande till annan kreditgivning i syfte att inte snedvrída konkurrensen på kreditmarknaden på ett sätt som inte är önskvärt.

Bankföreningen avstår från att närmare yttra sig över förslagen till beskattning av fondandelsbolag. Beträffande förvaring av Eltifs på investeringssparkonton ansluter sig Bankföreningen till remissyttrandet från Svensk Värdepappersmarknad.

SVENSKA BANKFÖRENINGEN

Hans Lindberg

Emil Boqvist